

KRUHOVÉ ZŘÍCENINY

And if he left off dreaming about you ...

*Through the Looking-Glass, VI*¹

Nikdo ho neviděl vystoupit na břeh té jednomyslné noci, nikdo neviděl jeho bambusový člun bořit se do posvátného bahna, ale za několik dní už všichni věděli, že ten mlčenlivý muž přichází z Jihu a že jeho domovem je jedna z těch nekonečných vesnic ležících nahoře proti proudu řeky na divokém úbočí hor, kde jazyk zend není nakažen řečtinou a kde malomocenství je poměrně vzácné. Jisté je, že šedivý muž políbil bahno, vyšplhal se na břeh, aniž rozhrnoval (pravděpodobně aniž vnímal) rákosí, které mu rozdíralo tělo, a celý zakrvácený a omámený nevolností se doplazil ke kruhovému prostranství, jemuž vévodí kamenný tygr či kůň, který kdysi měl ohnivou barvu a nyní má barvu popelavou. Ten okrouhlý prostor je chrám. Pohltily ho dávné požáry, znesvětil ho bažinatý prales a lidé jeho božstvo neuctívají. Cizinec ulehл u podstavce sochy. Probudilo ho slunce stojící vysoko na obloze. Bez překvapení zjistil, že se mu rány zajizvily. Zavřel mdlé oči a usnul ne proto, že by byl tak zesláblý, ale proto, že se tak rozhodl.

Věděl, že tento chrám je místo, kterého se dožadoval jeho nezvratný záměr. Věděl, že tam dole, po proudu řeky, se nepřetržitým stromům nepodařilo zardousit zříceniny jiného příhodného chrámu, jehož bohové také shořeli a byli mrtví. Věděl, že jeho bezprostřední povinností je spát. Kolem půlnoci ho probudil neutěšitelný ptačí výkřik. Stopy bosých nohou, několik fíků a džbán ho upozornily, že zdejší lidé s úctou sledují jeho spánek a dožadují se jeho ochrany nebo se obávají jeho kouzel. Pociťl chlad strachu, vyhledal v napolo rozpadlé zdi hrobový výklenek a přikryl se neznámými listy.

Záměr, který ho sem přivedl, nebyl nemožný, ale rozhodně byl nadpřirozený: Chtěl snít o člověku. Chtěl o něm snít do nejmenších

¹ A přestane-li snít o tobě ... *Za zrcadlem, VI* (Pozn. překl.)

podrobností a potom toho člověka vnútit skutečnosti. Tento magický plán mu beze zbytku vyplnil duši. Kdyby se ho byl někdo zeptal, jak se jmenuje, nedokázal by odpovědět. Cítil se dobře v opuštěném, rozpadlém chrámu, protože to byla nepatrná část viditelného světa. Vyhovovalo mu také, že má nablízku rolníky, protože se starali o ukojení jeho skromných potřeb. Rýže a ovoce, které mu odváděli, poskytovaly dostatečnou výživu jeho tělu, jež se věnovalo jedinému úkolu: spát a snít.

Sny byly zprvu zmatené. O něco později dostaly dialektický ráz. Cizinci se zdálo, že je uprostřed kruhového amfiteátru, který nějakým způsobem byl onen vyhořelý chrám. Zástupy mlčenlivých žáků unavovaly kamenné stupně. Tváře těch, co seděli v poslední řadě, visely v staleté dálce a ve hvězdné výšce, ale byly zcela zřetelné. Muž přednášel lekce z anatomie, kosmografie a magie. Tváře dychtivě naslouchaly a snažily se rozumně odpovídat, jako by tušily důležitost zkoušky, která měla jednu z nich vykoupit z údělu pouhého zdání a včlenit ji do skutečného světa. Muž, ve spánku a také když bděl, zvažoval odpovědi svých přeludů, nenechal se klamat podvodníky a za jakýmsi zmatkem tušil rozvíjející se rozumové schopnosti. Hledal duši, která by si zasloužila stát se součástí světa.

Devátou nebo desátou noc si s jistou trpkostí uvědomil, že nemůže nic očekávat od těch, kdo trpně přijímají jeho učení, a že příslibem jsou právě žáci, kteří se občas odváží vyslovit rozumné námitky. Ti první, jakkoli hodni lásky a náklonnosti, nemohou vyžrát v jedince; v těch druhých je o něco víc preexistence. Jednou odpoledne (teď už také odpoledne byla poplatná spánku; teď už bděl jen několik hodin při rozednění) rozpustil početnou iluzorní školu a ponechal si jen jednoho žáka. Byl to zamlklý, občas nezvedený hoch s pletí olivové barvy a ostře řezanými rysy, jež opakovaly rysy muže, který snil. Chlapce dlouho nijak nevyvádělo z míry, že jeho spolužáci tak náhle zmizeli. Pokroky, které udělal po několika zvláštních lekcích, vyvolaly u jeho učitele údiv. Přesto však došlo ke katastrofě.

Jednoho dne muž vybědl ze spánku jako ze slizké pustiny, pohlédl do marného odpoledního světla, které si v první chvíli spletl se svítáním, a uvědomil si, že nesní. Celou tu noc a celý den na něho

doléhal nesnesitelný jas bdění. Chtěl projít křížem krážem prales, vyčerpát se. V bolehlavovém porostu stěží dokázal přivolat několik závanů lehkého spánku, protkaného slabými žilkami snových vidin v prvotním stadiu. Nebyly k ničemu. Chtěl shromáždit svou školu, ale sotvaže pronesl několik nabádavých slov, škola ztratila tvar a rozplynula se. Skoro neustále bděl a zlostné slzy ho pálily v starých očích.

Pochopil, že když se pokusil dát pevný tvar nesouvislé a závratné látce, z které jsou vytvářeny sny, podnikl to nejtěžší, do čeho se může muž pustit, byť i byl třeba pronikl všechna tajemství viditelného a neviditelného světa. Podnikl něco mnohem obtížnějšího než splétat z písku provaz nebo razit mince z větru, jenž nemá tvář. Pochopil, že počáteční neúspěch byl nevyhnutelný. Zapřisáhl se, že zapomene na obrovský přelud, který ho zprvu svedl z cesty, a promyslel nový pracovní postup. Než ho začal uskutečňovat, celý měsíc shromažďoval síly, které mu promrhalo jeho poblouznění. Nemyslel na to, že bude snít, a skoro vzápětí se mu podařilo na značnou část dne usnout. Čekal se započítím díla, až měsíční kotouč bude dokonale okrouhlý. Ten den odpoledne se očistil ve vlnách řeky, vzýval božstva nebeských oběžnic, vyslovil dovolené slabiky mocného jména a usnul. Téměř ihned se mu ve snu zjevilo tepající srdce.

Snil o živoucím, horkém, skrytém srdci, které mělo granátovou barvu v polostínu lidského těla dosud bez tváře a bez pohlaví. Čtrnáct jasných nocí o něm snil s úzkostlivě pečlivou láskou. Každou noc vnímal srdce zřetelněji. Nedotýkal se ho. Spokojil se s tím, že se ujišťoval o jeho existenci, že je pozoroval a možná i pohledem opravoval.

Vnímal a prožíval je z mnoha vzdáleností a mnoha zorných úhlů. Čtrnáctou noc se lehce ukazováčkem dotkl plícnice a potom opatrně ohmatl zevnitř i zvenčí celé srdce. Byl spokojen. Jednu noc úmyslně neměl žádný sen. Potom se vrátil k srdci, vzýval jméno jedné planety a začal si ve snu vybavovat další z důležitých orgánů. Než uplynul rok, dospěl ke kostře a k očním víčkům. Snad nejvíc práce mu daly nespočetné vlasy. Snil o úplném člověku. Byl to jinoch, který se však

nepostavil na nohy, ani nemluvil, ani nemohl otevřít oči. Noc co noc o něm muž snil, jak spí.

V gnostických kosmogoniích demiurgové uhnětou rudého Adama, který se nedokáže postavit na nohy. Stejně neohrabaný, hrubý a primitivní jako onen hliněný Adam byl snový Adam, kterého vytvořily mágy noci. Jedno odpoledne muž celé své dílo málem zničil, ale potom se nad ním slitoval. (Byl by udělal líp, kdyby je byl zničil.) Když vyčerpал zaklínací formule suchozemských a říčních božstev, vrhl se k nohám sochy, představující možná tygra, možná hříbě, a prosil o její neznámou pomoc. Toho dne za soumraku se mu zdálo o soše. Viděl ji ve snu živou, pulzující. Nebyl to hrozný kříženec tygra a hříběte, ale obě ta zvířata zároveň, plná života, a také býk, růže a bouře. Onen mnohočetný bůh mu zjevil, že jeho pozemské jméno je Oheň, že v tom kruhovém chrámu (a v dalších stejných chrámech) byl uctíván a byly mu přinášeny oběti a že magicky oživí snový přelud, který pak všichni tvorové s výjimkou Ohně a snícího muže, budou pokládat za člověka z masa a kostí. Přikázal, aby přelud zasvětil do posvátných obřadů a potom ho poslal do druhého rozbořeného chrámu, jehož pyramidy se zachovaly na dolním toku řeky, aby tak nějaký hlas velebil v oné opuštěné stavbě jeho jméno. Jinoch, o němž muž snil, se v jeho snu probudil.

Mág vyplnil příkazy. Určitou dobu (vcelku dva roky) věnoval tomu, aby svému snovému přeludu odhalil vesmírná tajemství a tajemství kultu ohně. V skrytu srdce ho bolelo, že se s ním bude muset rozloučit. Pod záminkou dalšího vyučování den ze dne prodlužoval hodiny spánku. Taky znovu udělal pravé rameno, které snad bylo vadné. Někdy ho znepokojoval neurčitý pocit, že to všechno se už jednou stalo ... Většinou však prožíval šťastné dny. Když zavíral oči, myslel si: *Ted' budu se svým synem. Nebo ne už tak často: Syn, kterého jsem zplodil, na mě čeká a bude existovat, jen když přijdu.*

Postupně ho přivykal skutečnosti. Jednou mu přikázal, aby na vzdáleném vrcholku vztyčil vlajku. Druhého dne na vrcholku vlála vlajka. Učinil podobné pokusy, čím dál tím odvážnější. S určitou trpkostí pochopil, že jeho syn je připraven ke zrození – a že na ně možná netrpělivě čeká. Té noci ho poprvé políbil a poslal ho

k druhému chrámu, jehož zbytky se bělají na dolním toku řeky, vzdáleny mnoho mil cesty neproniknutelným pralesem a bažinami. Dřív mu však dal zcela zapomenout na učednická léta (aby se nikdy nedověděl, že je přeludem, a aby si myslel, že je člověk jako každý jiný).

Pocit vítězství a klidu mu zkalila nuda. Vždy za soumraku a na úsvitu poklekl před kamennou sochou a přitom si možná představoval, že jeho neskutečný syn koná stejný obřad v jiných kruhových zříceninách na dolním toku řeky. V noci spal beze snů nebo měl takové sny jako ostatní lidé. Jaksi nevýrazně vnímal vesmírné zvuky a formy. Vzdálený syn se živil těmito drobnými úbytky jeho duše.

Muž nadále žil v jakési extázi. Smysl jeho života se naplnil. Po nějaké době, kterou někteří vypravěči s oblibou odhadují na několik let, jiní na několik desítek let, ho o půlnoci vzbudili dva veslaři. Neviděl jim do obličeje, ale vyprávěli mu o čarodějném muži, který žije v chrámu na severu a je schopen bez popálení projít ohněm. V tu chvíli si mág připomněl, co mu říkal bůh. Vzpomněl si, že ze všech tvorů obývajících svět jen oheň ví, že jeho syn je přeludem. Vzpomínka, která ho zprvu uklidňovala, ho nakonec mučila. Obával se, že jeho syn bude přemýšlet o své neobvyklé výsadě a přijde nějak na to, že je pouhým přeludem. Nebýt člověkem, být jen promítnutím snu jiného člověka! Jak nesmírně, propastně pokořující to musí být!

Každého otce zajímá osud dětí, které zplodil (k nimž svolil) ve chvílce zmatku nebo štěstí. Je přirozené, že mág měl obavy o budoucnost syna, kterého za tisíc a jednu noc vypřemýšlel ústroj po ústroji, rys po rysu. Jeho úvahy skončily náhle, avšak ten konec už předem věštilo několik znamení. Nejprve (po dlouhém období sucha) to byl mráček nad pahorkem, vzdálený a lehounký jako pták. Potom, směrem k jihu, obloha růžově zbarvená jako leopardí dáseň. Potom oblaka dýmu, kterými zrezivěl kov noci. Potom panický úprk zvířat. Opakovalo se totiž to, co se odehrávalo před mnoha staletími. Zříceniny svatyně boha ohně byly zničeny ohněm. Za svítání bez ptáků mág viděl, jak se ke zdím ze všech stran blíží požár. Jednu chvíli mu napadlo, že by mohl vyhledat útočiště v řece, potom však pochopil, že smrt přichází dovršit jeho stáří a vykoupit ho z jeho

strastí. Vykročil vsříc carum ohně. Nezakously se mu do těla. Polaskaly a pohltily ho bez aru a bez spalování. S pocitem úlevy, pokoření i zdeřenı si uvědomil, že také on je přeludem, o kterém někdo druhý sní.